

De valse moeder

Warenhuizen zijn als stations. Je beweegt erin zonder de mensen om je heen aan te kijken. Meer nog, je staat er niet bij stil dat je iemand kunt ontmoeten die je kent. Je bent niet gekomen om mensen te zien, wel om zo weinig mogelijk tijd te verliezen en gauw tot een interessantere activiteit over te gaan. Dat lukt niet altijd, natuurlijk. Ook bij mij komt het wel voor dat ik in het warenhuis een bekende tegen het lijf loop. Soms is dat fijn, maar meestal voel ik me betrappt als bekenden in mijn boodschappenmand gluren. Dan maak ik me uit de voeten met een korte groet en een paar beleefdheidsvragen naar partner of kind.

Wat mij een paar weken terug overkwam, heeft de manier waarop ik tegen de andere klanten van het warenhuis aankijk grondig en vermoedelijk definitief veranderd. Zelfs onbekenden houden je bij het winkelen nauwgezet in de gaten, dat is me nu pijnlijk duidelijk.

Ik had niet bepaald veel nodig die bewuste zaterdag. Ik wist heel precies waar ik de frituurolie moest gaan zoeken, en de keuze van deodorant was gauw gemaakt. Voor de rest sloeg ik niet veel in omdat ik wist dat mijn moeder op bezoek kwam, die me zoals gewoonlijk zou overladen met zelfgebakken taart en groente uit haar tuin. Haast had ik evenmin, ik had de hele dag voor mij, en ik was in een goed humeur omdat ik voor het eerst in lange tijd een parkeerplaatsje dicht bij de uitgang had kunnen bemachtigen. Ik stond al een tijdje opzij in de winkel in de tijdschriften te bladeren toen tot me doordrong dat ik gevolgd werd.

De vrouw schuin achter me had ik al opgemerkt bij de rekken van de olie, en even later opnieuw in de afdeling persoonlijke hygiëne. Ik had toen al gemerkt dat ze naar me liep te staren alsof ze dringend iets aan me kwijt moest. Nu ik bezig was met het doorbladeren van een glanzend tijdschrift met paginabrede foto's, voelde ik opnieuw haar aanwezigheid, die opviel door de overvolle boodschappenkar die ze voor zich uit duwde en het eneroverende gerammel van de flessen frisdrank op het onderstel. Ik bleef doen alsof ik aan het lezen was, maar keek tersluiks op om te zien wat nu het meest haar aandacht trok: ikzelf of de aankopen in mijn boodschappenmand.

Hoewel ik erop voorbereid was, schrok ik toen ik vaststelde dat ze me met open mond stond te bekijken. Ik sloeg het tijdschrift dicht, legde het terug in het rek, pakte

mijn mandje op en ging een eindje verder staan. Net toen ik dacht dat ze verdwenen was, merkte ik opnieuw dat ze me met ontzetting in het gezicht staarde. Om uit de impasse te komen, knikte ik haar toe.

PETER VAN ENNOGHE

‘Och juffrouw’, zei ze hees. ‘U moet me verontschuldigen dat ik achter u aan blijf lopen, maar ik kan mijn ogen gewoonweg niet geloven.’ Ze had smalle, ongemaquilleerde ogen die me met lichte schittering fixeerden. Toen ik welwillend bleef staan, leek het een seconde alsof de schittering verdween, en er tranen voor in de plaats kwamen. ‘Je lijkt sprekend op mijn dochter. Op mijn Ilse. Helemaal. De kleur van je haren, het staartje, het gezicht... En ongeveer dezelfde leeftijd.’ Ze leunde met beide handen op haar boodschappenwagentje alsof ze wilde voorkomen dat ze van beroering door de benen zou zakken.

Ik bleef haar blik ontwijken, niet goed wetend of ik nu weg kon gaan, en beleefd glimlachend om duidelijk te maken dat ik begrip had voor dit treffende toeval. Ik had natuurlijk geen zin om hier echt diep op in te gaan. So what, dacht ik, in deze stad wonen vele tienduizenden mensen, het is toch niet te verbazen dat er eens eentje op een ander lijkt? Ik draaide zijwaarts om haar voorbij te lopen, en omdat de ruimte die ze vrijliet te smal voor me was,

De valse moeder

schuifelde ik opvallend met mijn voeten. Ze nam evenwel geen notie van mijn manoeuvre.

‘Als twee druppels water’, zei ze. ‘Ik sta perplex. Ik mis haar zo, mijn Ilse. Ze is zes weken geleden overleden, moet je weten. Een auto-ongeval. Ze leek sprekend op je. Als ik niet beter wist...’

De mededeling bracht me van mijn stuk, dat moet ik bekennen. Ik sloeg mijn ogen neer omdat ik haar van verdriet vertrokken gezicht niet durfde aan te kijken. O jee, dacht ik, deze vrouw zit in volle rouwproces en hier kom ik voorbij. Ik was behoorlijk kwaad op mezelf omdat ik die morgen mijn haren in een staartje gebonden had. Gewoonlijk draag ik het los, en zonder staartje was deze best wel vriendelijke dame niet pijnlijk aan haar dochter herinnerd. Ik boog het hoofd en zei: ‘Wat droevig’, omdat ik anders niet wist wat te zeggen.

Een paar ogenblikken nog bleef ik bedremmeld staan, de frituurolie loodzwaar in mijn mandje, maar ik wist natuurlijk dat ik voor deze vrouw niets kon doen, en zo op een dode lijken voelde niet echt comfortabel, dus knikte ik nog een keer, en bewoog in de richting van de kassa.

‘Wacht!’ zei ze toen ze zag dat ik weg wilde gaan. Ze greep haar kar en kwam met veel gerammel van flessen en blikken achter me aan. ‘Laat me met je meegaan tot aan de kassa. Je ziet er een vriendelijk kind uit. Ik weet zeker dat je iets voor me wilt doen, iets wat jou weinig moeite zal kosten, maar mij geweldig zal plezieren.’

Ik kreeg de tijd niet om te reageren.

‘Als ik straks naar buiten wandel, kun je dan eenvoudigweg naar me zwaaien en “Dag mams!” roepen? Gewoon. Als een dochter. Zoals Ilse zou gedaan hebben.’

Ze keek me mild glimlachend aan. Ik vond het een vreemd verzoek, maar haar ogen stonden zo smekend dat ik de moed niet had te zeggen dat ik het raar vond om ‘mams’ te zeggen tegen een vrouw die ik pas had ontmoet en helemaal mijn ‘mams’ niet was. Ze liep voor me uit, en bijna opgewekt zette ze haar inkopen op de band. Ik voelde me week worden bij de gedachte dat ik haar dag met dit simpel gebaar onvergetelijk zou maken, dus zette ik me over mijn verlegenheid heen en zwaaide naar haar toen ze met het karretje voor zich uit naar buiten wandelde.

‘Dag mams!’ riep ik voldoende hard opdat ze het goed zou horen. Ze hield een ogenblik stil, draaide zich om, glimlachte warm en vertederd en zwaaide over de hoofden van tientallen andere klanten terug. De glazen deur schoof achter haar dicht, en ik haalde een beetje opgelucht adem. Ik keek op mijn horloge en merkte dat ik veel langer dan verwacht in de winkel had doorgebracht. Ik bedacht dat mijn echte moeder zo dadelijk aan mijn deur zou staan, en plaatste snel de deodorant en de frituurolie op de band.

‘Tachtig euro en negentig cent’, zei de kassierster op zingende toon.

Ik keek haar lachend aan alsof ze een grapje maakte. Ik boog naar haar toe en zei: ‘Wat zegt u?’ Ze keek snel op het raampje van haar kassa, en herhaalde verveeld het bedrag. Ik wees naar de deodorant en de frituurolie. ‘Hiervoor?’ vroeg ik, terwijl ik om me heen keek naar de mensen die stonden te wachten en naar ons gesprek luisterden.

‘Daarvoor en voor die andere inkopen. Uw moeder zei dat u zou afrekenen.’

Ik denk dat ik een paar seconden lang niet bewogen heb. Het duurde best wel even voor tot me doordrong wat er was gebeurd. Ik zag het aan de ongeduldige uitdrukking op de gezichten van de mensen om me heen. Ik wilde naar buiten lopen om de valse moeder tegen te houden, maar de kassierster maakte een snelle beweging met haar hand om de aandacht van de veiligheidsagent te trekken. ‘Nog niet betaald!’ riep ze met schelle stem.

De mensen in de rijen begonnen te mompelen. De meesten kenden elkaar niet, maar door mijn gedrag raakten ze spontaan met elkaar in gesprek. Ik heb de boodschappen betaald, er zat niets anders op. Mijn haren draag ik sindsdien nooit meer in een staartje.